

5. Juozas Jurginis apie Lietuvos Renesanso kultūros nešėjus

Italijoje mokėsi Radvilos, Goštautai, Astikai ir kiti žymieji Lietuvos didikai, taip pat garsusis Mykolas Glinskis (?—1534). Keliauti po Europą, būti Italijoje, išmokti, antikinių kalbų didikams atrodė būtina. Jeigu jaunuolis ir neįstodavo į kurį nors universitetą, tai pasitenkindavo bent pabuvojęs jame ir susipažinęs su juo. Yra aprašyta Aleksandro Šaitano kelionė. 1467—1469 m. jis apkeleavo visą Vakarų Europą ir pasiekė net Palestiną. Aplankė popiežių ir daugelį karalių dvarų. Panašios kelionės nelikdavo be pėdsakų. Keliautojai parsiveždavo meno kūrinių, savo vaikams mokytojų, architektų, dailininkų ir sodininkų.

Iš visų Italijos universitetų labiausiai Lietuvoje garsėjo Bolonijos ir Padujos. Reikia žinoti, kad turtingieji studentai buvo taip pat aistringi keliautojai. Kiek pasimokę viename universitete, jie keldavosi į kitą. Būdavo atsitikimų, kad kuris nors didiko sūnus studijuodavo tame pačiame universitete net du sykius. Dažnas iš jų keliaudavo su būriu palydovų: keletu tarnų, magistrų, kunigų ir vienu kitu artimiausiu draugu. Magistrą ir kunigą samdydavo tėvai. [...]

Lietuvos didikai šitaip elgėsi ne tiek iš reikalo, kiek norėdami pasirodyti, susilyginti savo kultūra su užsienio aristokratais. Noras pasirodyti, be neigiamų, turėjo ir teigiamų bruožų: didino studijuojančių vyrų skaičių ir skatino naudotis kultūrinėmis vertybėmis, kad užsienyje į Lietuvos bajorus nebūtų žiūrima kaip į ateivius iš nežinomo ir atsilikusio krašto. Vilniaus vaivada M. Radvila ir Trakų vaivada St. Goštautas į politinį kongresą Vienoje 1515 m. atvyko su gausiu palydovų būriu ir su šimto muzikantų orkestru. Tai, žinoma, kongreso dalyviams labai nustebino.

Orkestro muzikos klausėsi ne tik Lietuvos delegatai ir jų svečiai, bet ir imperatorius Maksimilijonas su savo dvariškiais.

Mintis turėti savo meno kūrinių rinkinį, turėti rankraštinį, vėliau ir spausdintų knygų biblioteką, sukurti orkestrą, turėti savo rūmų poetą atkeliavo iš Italijos miestų. Pirmasis rankraštinis ir spausdintų knygų rinkinys — 70 vienetų — 1510 m. priklauso Vilniaus vaivadais ir Lietuvos kancleriui Albrechtui Goštautui. Anais laikais tai buvo didelė ir brangi

biblioteka. Žymusis humanistas mokslininkas ir reformacijos idėjų skleidėjas Abraomas Kulvietis mirdamas paliko 90 knygų biblioteką. [...]

Kultūra, su kuria Lietuvos didikai užsienyje susipažino ir kurią stengėsi pasisavinti, buvo pasaulietiška ir savo esme humanistinė. Teologijos studijos, šventų vietų ir garsių vienuolynų lankymas jiems nerūpėjo. [...] Didikai tuo metu dar stengėsi būti mokslo ir meno mecenatai ir tai, be abejo, padėjo humanizmo idėjoms plisti tarp inteligentų pasauliečių ir dvasininkų.

Juozas Jurginis, *Renesansas ir humanizmas Lietuvoje*, Vilnius: Vaga, 1965, p. 122–123.